

nationale ombudsman

RAPPORT

Een onderzoek naar een klacht over discriminatie door de politie-eenheid Amsterdam bij de afhandeling van een vermoedelijke verkeersovertreding en naar de reactie van de politie op die klacht

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klachten over de politie-eenheid Amsterdam gegrond

Wat ging er aan de klacht vooraf?

Op 15 december 2016 reed verzoeker met zijn taxi in Amsterdam. Bij het naderen van een zebrapad remde de bestuurder van de auto die voor hem reed volgens verzoeker onverwacht hard af. Verzoeker claxonneerde en voelde zich gedwongen om naar links uit te wijken over de trambaan (waarvoor hij een vrijstelling had), om een botsing te voorkomen.

Hierna reed hij verder om een klant op te halen en stopte kort daarna. Op dat moment kwam de bestuurder van de auto, die voor hem had gereden en had geremd, naar hem toe. Hij deelde hem mee dat verzoeker geen voorrang had verleend aan een voetganger bij het zebrapad en was doorgereden na een aanrijding. Het bleek te gaan om een politieman (verder te noemen: A.). A. hield verzoeker staande wegens zijn rijgedrag.

Verzoeker probeerde naar zijn zeggen uit te leggen hoe het volgens hem was gegaan, dat hij had moeten uitwijken om een botsing te voorkomen, dat hij geen voetganger op of in de buurt van het zebrapad had gezien en dat er verder niets was gebeurd. Op dat moment stopte een agent op een motor bij hen (verder te noemen: B.), die was opgeroepen door A.

Er ontstond een geagiteerde sfeer toen verzoeker zijn verhaal wilde blijven doen en B. verzoeker meermaals onderbrak en hem meedeelde dat hij nu zijn mond moest houden omdat hij aan het woord was. Verzoeker ervoer dat B. dit op luide toon tegen hem zei.

B. maakte volgens verzoeker toen een "racistische" opmerking. De politieman merkte volgens verzoeker op: "...We zijn hier niet in Thailand, waar alles maar kriskras door elkaar scheurt..." of woorden van gelijke strekking.

De dag hierna maakte A. een proces-verbaal op tegen verzoeker van overtreding van artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994 (zich als bestuurder zodanig op een weg gedragen dat gevaar of hinder kan ontstaan). Daarin vermeldde hij de reden tot staande houding, de beschrijving van de toedracht en de voordracht van verzoeker aan het CBR voor een Educatieve Maatregel Gedrag.

Verzoeker diende bij de politie verschillende klachten in over het optreden van de politie. De klachtencommissie van de eenheid Amsterdam adviseerde tot ongegrondverklaring van de klachten. De chef van de eenheid nam dit advies eind maart 2018 over en verwees voor een nadere toelichting op de beslissing naar het advies van de klachtencommissie.

Hierna vroeg verzoeker aan de Nationale ombudsman om zijn klachten te onderzoeken. Verzoeker lichtte zijn klachten nader toe. De Nationale ombudsman nam kennis van het klachtdossier van de politie.

Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de klacht van verzoeker dat hij de opmerking van de politieman als discriminerend heeft ervaren en op de reactie van de politie op die klacht.

Hoe luidt de onderzochte klacht?

Verzoeker klaagt over het feit dat een politieman van de politie-eenheid Amsterdam tijdens het staande houden wegens zijn rijgedrag, woorden heeft gezegd in de trant van: "We zijn hier niet in Thailand waar iedereen maar kriskras door elkaar scheurt."

Bovendien klaagt hij erover dat de politie zijn klacht dat hij zich hierdoor gediscrimineerd voelt, niet gegrond heeft verklaard.

Hoe luidt het standpunt van verzoeker?

Verzoeker is van mening dat sprake is geweest van discriminatie. De klachtencommissie en de politiechef hadden op basis van de feiten niet tot de conclusie kunnen komen dat er geen sprake was van discriminatie. Hij is ervan overtuigd dat de keuze voor het noemen van "Thailand" geen toeval was, maar zeker toe te schrijven is aan zijn Aziatische uiterlijk en daarmee discriminerend was bedoeld. Verzoeker gaf aan dat hij vaker voor rotchinees wordt uitgemaakt. De politieman kon volgens verzoeker niet weten hoe het verkeer is in Thailand. Hij had daarom ook een ander land kunnen noemen, maar hij noemde Thailand. De opmerking vond verzoeker daarom ook denigrerend en racistisch. Hij is het om die redenen niet eens met het oordeel van de politiechef dat de klacht ongegrond is.

Verzoeker is bang dat het optreden van de politiemensen tekenend is voor hoe tegen allochtonen wordt opgetreden.

Hoe luidt het standpunt van politieman A.?

A. verklaarde in de interne klachtprocedure dat collega B. verzoeker in zijn visie niet heeft gediscrimineerd. Volgens hem had de opmerking die B. heeft gemaakt over Thailand niets te maken met de afkomst of etniciteit van verzoeker, maar met zijn rijstijl.

Hoe luidt het standpunt van politieman B.?

B. verklaarde in de interne klachtprocedure het volgende ten aanzien van de klacht over discriminatie.

"...Ik heb geen woorden of zinnen gebruikt die enige vorm van belediging in zich heeft. Ik heb een aantal keren gezegd dat hij nu zijn mond moest houden omdat ik aan het woord was. De betrokkene stond namelijk alleen maar op zenden en niet op ontvangen. Dat hij zijn mond moest houden omdat we niet in Thailand waren is pertinent onjuist. Deze opmerking had betrekking op zijn rijgedrag. Mijn opmerking was als volgt: "We hebben in Nederland bepaalde afspraken over hoe we ons (in) het verkeer gedragen. U als beroepschauffeur heeft daarin een bijzondere verantwoording. We zijn hier niet in Thailand, waar alles maar kriskras door elkaar scheurt..."

B. verwees ook naar het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie. Hij benadrukte dat volgens hem op geen enkel moment sprake is geweest van onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op grond van ras, huidskleur of (etnische) afkomst en dat geen (fundamentele) rechten van verzoeker zijn aangetast.

Hoe luidt het standpunt van de politiechef?

De politiechef vindt de klacht over discriminatie niet gegrond en verwees voor een nadere toelichting naar de overwegingen van de klachtencommissie. Deze luiden als volgt.

"...Het is een vereiste van behoorlijk politieoptreden dat politieambtenaren zich onpartijdig opstellen en zonder vooroordelen handelen. De politie dient bij de burger dit vertrouwen te wekken. Voor de klachtencommissie houdt dat tevens in dat ook de schijn van partijdigheid moet worden vermeden. De politie moet er op bedacht zijn dat bij burgers de indruk kan ontstaan dat de aandacht van de politie in het bijzonder op hen is gericht bijvoorbeeld vanwege hun etnische achtergrond. Door een professioneel politieoptreden kan de politie voorkomen dat het gevoel bij een burger ontstaat dat hij vanwege zijn achtergrond anders wordt behandeld..."

Op basis van de verklaringen van verzoeker en de beide politiemensen heeft de klachtencommissie vervolgens vastgesteld dat de politieman tegen verzoeker heeft gezegd: *"...We hebben in Nederland bepaalde afspraken over hoe we ons in het verkeer gedragen. U als beroepschauffeur heeft daarin een bijzondere verantwoording. We zijn hier niet Thailand, waar alles maar kriskras door elkaar scheurt..."*

De klachtencommissie, en daarmee ook de politiechef nemen aan dat de opmerking over Thailand is gemaakt naar aanleiding van verzoekers rijgedrag en vinden het daarmee niet aannemelijk dat de politieman de opmerking heeft gemaakt vanwege de etnische achtergrond van verzoeker. De commissie duidt de opmerking aan als "enigszins ongelukkig", wil het gevoel van verzoeker dat hij door deze opmerking is gediscrimineerd niet miskennen, maar vinden de opmerking over Thailand binnen de context niet discriminerend.

Hoe luidt het oordeel van de Nationale ombudsman?

Betreffende het optreden van de politieman

Politieambtenaar B. signaleerde verkeersgedrag waartegen hij wilde optreden. De Nationale ombudsman ziet geen aanwijzingen dat verzoekers Aziatische uiterlijk of zijn afkomst een rol speelde bij de beslissing om verzoeker

staande te houden. Hij vindt daarom dat er geen sprake was van discriminatie of etnisch profileren bij het staande houden.

Wanneer de politie in haar ogen gevaarlijk rijgedrag signaleert mag zij een verkeersdeelnemer daarop aanspreken. Daarbij kunnen stevige bewoordingen passend zijn, bijvoorbeeld wanneer de betrokkene in discussie gaat. De vermaning van B. dat men, en een beroepschauffeur in het bijzonder, zich hier aan de geldende regels moet houden, past hierin.

Tot zover kan de Nationale ombudsman meegaan in de aanpak die A. en B. hebben gekozen in deze situatie.

Anders is dat voor de opmerking "We zijn hier niet in Thailand waar iedereen maar kriskras door elkaar scheurt", waarmee B. verzoeker tot de orde riep.

De gekozen bewoordingen zijn niet los te zien van verzoekers Aziatische uiterlijk. Ze zijn bovendien aan te merken als grievend en denigrerend en associëren op een negatieve manier met Thailand.

Van een discriminerende opmerking is niet alleen sprake als die op een negatieve manier refereert aan uiterlijk of ras en de ander zich hierdoor gediscrimineerd voelt, maar ook als een opmerking niet discriminerend bedoeld is, maar er rekening mee moet worden gehouden dat de ander die wel zo kan opvatten.

Verzoeker heeft deze woorden als discriminerend ervaren, omdat zij verwijzen naar zijn Aziatische uiterlijk. De Nationale ombudsman vindt dat B. er rekening mee had moeten houden dat verzoeker de opmerking zo zou opvatten. De gedraging levert daarom discriminatie op. Daaraan doet niet af dat de politiemans wellicht een ander gevoel had bij het gebruik van deze bewoordingen.

Betreffende de reactie van de politie op de klacht

De politie heeft de klacht over discriminatie behandeld in de interne klachtprocedure en ongegrond verklaard. Ook nadat de betrokken politiemensen in de klachtprocedure van verzoeker hadden gehoord hoe hij de opmerking had ervaren, leidde dat er niet toe dat zij zich realiseerden dat de opmerking niet alleen ging over het rijgedrag van verzoeker, maar ook een negatieve associatie had met het uiterlijk van verzoeker. De Nationale ombudsman ziet niet dat zij zich in verzoeker hebben verplaatst.

De Nationale ombudsman ziet ook dat de klachtencommissie en de politiechef in de klachtprocedure minder gewicht hebben toegekend aan verzoekers gevoel te zijn gediscrimineerd dan aan de verklaring van B. dat hij niet heeft gediscrimineerd. Hoewel de klachtencommissie stelt dat zij het gevoel van verzoeker dat hij is gediscrimineerd niet wil miskennen, heeft de politie hier geen consequenties aan verbonden, maar de klacht ongegrond verklaard en de opmerking slechts aangemerkt als "enigszins ongelukkig".

De Nationale ombudsman constateert dat er in deze klachtprocedure zowel bij de betrokken politiemensen, als bij de klachtencommissie en de politiechef onvoldoende oog is geweest voor wat de opmerking voor verzoeker betekende. Het gevoel gediscrimineerd te zijn is namelijk wel degelijk van belang voor de vraag of er sprake is van discriminatie. Dat zou bij een klacht over discriminatie voorop moeten staan.

Door het perspectief van verzoeker onvoldoende in de klachtbehandeling te betrekken heeft de politie het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden geschonden dat vraagt om actief naar een burger te luisteren, zodanig dat deze zich gezien en gehoord voelt.

Wat is de conclusie?

De klacht over de uitlating van de politiemans is gegrond wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste van respecteren van grondrechten.

De klacht over de reactie van de politie is eveneens gegrond wegens schending van het behoorlijkheidsvereiste van actief luisteren naar de burger.

De gedragingen worden toegerekend aan de politiechef van eenheid Amsterdam

Nabeschouwing

De Nationale ombudsman wil met zijn oordeel de politie graag onder de aandacht brengen hoe belangrijk het is dat politiemensen zich realiseren dat zij zich vanuit hun professionaliteit altijd bewust moeten zijn van het effect van de woorden die zij gebruiken in de omgang met burgers. Daar mee wil de ombudsman bijdragen aan de bewustwording als het gaat om discriminatie. Het gaat erom hoe burgers een optreden of een uiting ervaren. Ook al heeft een politiemans of -vrouw niet de bedoeling om te discrimineren, dan nog kan een burger uitingen als discriminatie opvatten. En als zij dat ook zo mogen opvatten, omdat het op een negatieve manier verwijst naar bijvoorbeeld ras of uiterlijk, dan is er op dat moment ook daadwerkelijk sprake van discriminatie.

Ik wil er bij de politie op aandringen om vanuit dit perspectief te kijken naar klachten over discriminatoire uitlatingen. Als de conclusie is dat er is gediscrimineerd, maar ook als slechts sprake zou zijn van een ontoelaatbare "ongelukkige" opmerking, dan voorkomt het aanbieden van excuses of het aangaan van het gesprek over de ervaren discriminatie een onnodige nasleep.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

Relevante literatuur en wet- en regelgeving

1. Grondwet

Artikel 1

"Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan."

2. College voor de Rechten van de Mens

Op de website van het College voor de Rechten van de Mens geeft het College aan wat discriminatie is: het ongelijk behandelen, achterstellen of uitsluiten van mensen op basis van (persoonlijke) kenmerken. Het is het maken van een verboden onderscheid, bijvoorbeeld naar afkomst, sekse, huidskleur, seksuele voorkeur, leeftijd, religie, handicap of chronische ziekte. Volgens het College bestaat er in de praktijk zowel bewuste als onbewuste discriminatie. Soms wordt het argument gebruikt dat het niet de bedoeling was om te discrimineren. Daarom zou dan geen sprake zijn van discriminatie. In de wet wordt echter geen uitzondering gemaakt voor onbewuste discriminatie. Sterker nog, de intentie doet er niet toe.

Het College past bij zijn beoordeling de bewijslastverdeling toe die is neergelegd in artikel 10, eerste lid, Algemene wet gelijke behandeling:

"Indien degene die meent dat in zijn nadeel een onderscheid is of wordt gemaakt als bedoeld in deze wet, in rechte feiten aanvoert die dat onderscheid kunnen doen vermoeden, dient de wederpartij te bewijzen dat niet in strijd met deze wet is gehandeld."

Dit betekent dat als iemand feiten aanvoert op grond waarvan het onderscheid aannemelijk is, de bewijslast wordt omgekeerd, zodat de verweerder moet bewijzen dat niet in strijd is gehandeld met de Algemene wet gelijke behandeling.